

प्रजासत्ताकी तत्त्वहरू किमयाकी सिद्धिशी ५ को सरकार लेप मुद्रण हुनेछ

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

नेपालको नयाँ कानूनको नाममात्र नभई देशको विकासका लागि पनि उपयोगी हुनेछ

श्री ५ महाराजाधिराजबाट बनाइबस्नेको तल लेखिए बमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

विशेष गरी २०१६ सालको ऐन नं. ४५

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान नानोन्नत महेन्द्रमाला ओजस्विराजन्य अति तेजस्वी त्रिभुवन प्रजातन्त्रश्रीपद अति कीर्तिमय नेपालश्रीपद प्रोज्ज्वल नेपालतारा ॐ रामपद अनुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपद अतिप्रबल गोरखा-दक्षिणबाहु महाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज महेन्द्रवीरविक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

कृषि सम्बन्धी नयाँ व्यवस्था गर्नको निमित्त बनेको ऐन

प्रस्तावना:- सर्वसाधारण जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न र नेपालको आर्थिक विकासमा द्रुततर गति ल्याउन कृषिबाट लगानी पूँजी र श्रम झिकी अर्थ व्यवस्थाका अन्य गैर कृषि अङ्गहरूको विकासमा लगाउन वाञ्छनीय भएको, र

कृषिको उत्पादनमा अत्यधिक वृद्धि गर्न र कृषकहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन कृषिमा आश्रित वास्तविक कृषकहरूलाई आवश्यक ज्ञान, साधन र प्रोत्साहन पार्नु गरी कृषि व्यवस्थामा परिवर्तन ल्याउनको निमित्त कृषि सम्बन्धी नयाँ रूपले व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट नेपालको संविधानको धारा २३ अनुसार यो ऐन बनाइबस्नेको छ-

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ:- (१) यस ऐनको नाम कृषि सम्बन्धी (नयाँ व्यवस्था) ऐन, २०१६ रहेको छ ।

(२) यो ऐन श्री ५ को सरकारले नेपाल गजेटमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिएका क्षेत्रहरूमा सोही सूचनामा तोकिएका मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा-

(क) "जग्गा धनी" भन्नाले आफ्नो नाममा जग्गा बर्ता भएको व्यक्ति वा जग्गा धनीको हैसियतले जग्गा भोग चलन गर्न कानूनी हक प्राप्त

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

व्यक्ति सम्झनु पर्छ र यो शब्दले जिम्दारी जिरायतको हकमा जिम्दारीलाई समेत जनाउँछ,

- (ख) "मोही" भन्नाले जग्गा धनीलाई शर्त बमोजिम जिन्सी वा नगद कुत बुझाउने गरी जग्गा कमाउने किसान सम्झनुपर्छ,
- (ग) "किसान" भन्नाले साधारणतया आफ्नै वा आफ्ना परिवारका सदस्यहरूको श्रमले जग्गाबाट कृषि सम्बन्धी वस्तुहरू उत्पादन गर्ने काममा लागेको व्यक्ति सम्झनुपर्छ र यो शब्दले त्यस्तो व्यक्तिका परिवारका सदस्यहरूलाई समेत जनाउँछ,
- (घ) "परिवारका सदस्य" भन्नाले एकै मानो गरी खती उपती व्यहोर्ने गरी सगोलमा बसेका परिवारका सदस्य सम्झनुपर्छ,
- (ङ) "सूचित आदेश" भन्नाले श्री ५ को सरकारबाट नेपाल गजेटमा प्रकाशित आदेश सम्झनुपर्छ,
- (च) "तोकिएको" वा "तोकिए बमोजिम" भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बन्ने नियमहरूमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

कुत र अरू रकम कलमहरूको व्यवस्था

३. कुतको व्यवस्था:- जग्गा धनीले मोहीबाट जग्गाको वार्षिक उब्जनी बालीको पचास प्रतिशतमा बढाई वा सूचित आदेशले सोभन्दा घटी दर तोकेमा सो घटी दरमा बढाई कुत असूल गर्नु हुंदैन ।

तर कुत उक्त दरभन्दा घटी प्रचलन भएका ठाउँहरूमा सोही घटी दर नै काम रहनेछ । सो घटी दरमा बढाई जग्गा धनीले मोहीबाट कुत असूल गर्न हुंदैन ।

४. बीउको व्यवस्था:- जग्गा धनी र मोहीको बीच उब्जनी बालीको बाँडफाँड हुनु अगावै आगामी वर्षका लागि चाहिने बीउ मोहीले कटाई लिन पाउनेछ । यसप्रकार कटाइएको बीउ बापत जग्गा धनीले मोहीसँग व्याज लिन पाइने छैन ।

५. ऋणको व्यवस्था:- (१) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि ने.रू. पचास वा सोभन्दा बढी नगद ऋण लिए दिए बापत हुने प्रत्येक लिखत रजिष्ट्रेशन पास गराउनु पर्छ । सो बमोजिम पास नगराएको लिखतहरूबाट अदालतमा कुनै कानूनी कारवाइ चल्ने छैन ।

(२) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा पहिले किसानहरूले लिएको ऋण बापत साहूलाई मूल धन दराबर वा सोभन्दा बढी व्याज तिरिसकेको छ भने सो सबै ऋण सधान भएको मानिनेछ र त्यस्तो ऋणको कानूनी मान्यता लोप हुनेछ ।

आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

६. कबूलियत र रसीद गरी दिनु लिनु पर्ने:- (१) कुतमा जग्गा कमाउन लिंदा दिंदा मोही र जग्गा धनीको बीचमा लिखित कबूलियत गर्नुपर्छ र दुवैको हस्ताक्षर भएको त्यसको दोहोरी दुवै पक्षले लिई दिई राख्नुपर्छ । दुवैको हस्ताक्षर भएको कबूलियतको अर्को एक प्रतिलिपि जग्गा धनीले श्री ५ को सरकारले तोकिएको स्थानीय पदाधिकारीकहाँ दाखिल गर्नुपर्छ ।

(२) जग्गा धनीले नगद वा जिन्सीको रूपमा कुत बापत मोहीबाट बुझिलिएको रकमको रीतपूर्वक रसीद भरपाई गरी मोहीलाई दिनुपर्छ र त्यसको दोहोरी जग्गाबालाले लिइराख्नुपर्छ ।

परिच्छेद-३

मोहियानी हक र दायित्व

७. मोहियानी हक प्राप्त हुने अवस्था:- (१) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि कुनै किसानले कुनै जग्गा धनीको जग्गा कुत बुझाउने गरी एक वर्ष वा सोभन्दा बढी अवधिसम्म कमाएको रहेछ भने सो व्यक्तिले स्वतः सो जग्गाको बढीमा दफा ६ मा तोकिएको हदसम्मको जग्गाको मोहियानी हक पाउनेछ ।

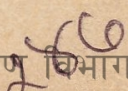
(२) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि कुनै जग्गा धनीले आफ्नो जग्गा कुनै किसानलाई कुतमा कमाउन दिएछ र सो किसानले १ वर्षसम्म सो जग्गा कमाएछ भने निजले स्वतः सो जग्गाको बढीमा दफा ६ मा तोकिएको हदसम्मको जग्गाको मोहियानी हक पाउनेछ ।

(३) श्री ५ को सरकारले शहरी क्षेत्र भनी घोषित गरेका क्षेत्रहरूमा यो दफा लागू हुनेछैन ।

(४) उप-दफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि जग्गा धनीको हैसियतले कुनै किसानको आफ्नै हक भएको जग्गा मात्र वा कुतमा अर्काको जग्गा लिई कमाइआएको जग्गासमेत मिलाउँदा दफा ६ मा तोकिएको अधिकतम हद वा सोभन्दा बढी भएमा त्यस्तो किसानले उक्त हदभन्दा बढाई अर्काको जग्गामा मोहियानी हक पाउने छैन ।

८. मोहियानी हक र दायित्व:- (१) मोहियानी हक प्राप्त किसानले कमाइआएको जग्गा हिफाजत गरी त्यसको कुत जग्गा धनीलाई प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम निर्धारित समय समयमा बुझाएसम्म सो जग्गा उपर निजको मोहियानी सम्बन्धी सबै हक रहिरहनेछ । कुनै मुनासिब कारण परी निर्धारित समयमा कुत बुझाउन नसकेमा पनि निजको त्यस्तो हक रहिरहनेछ ।

(२) उप-दफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि देहायका अवस्थामा कुनै किसानलाई निजको मोहियानी हकको जग्गाबाट निष्काशन गराइपाऊं भनी जग्गा धनीले विशेष अदालतमा निवेदन दिएमा अदालतले निष्काशन गर्ने निर्णय गर्ने हुन्छ:-

आधिकारिकता मुद्रा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

(क) कुनै मुनासिब कारण परी बाहेक किसानले नेपाल कानून बमोजिम निर्धारित समयमा जग्गा धनीलाई कुत नबुझाएको वा
(ख) किसानले जग्गाको मूल उब्जा घटने गरी खेतीमा सरासर हेल-चक्याई गरेको वा अरु कुनै काम गरेको ।

परिच्छेद-४

जग्गाको सीमा निर्धारण

पुनः विक्री वितरण र त्यसको मुआवजा

६. जग्गाको सीमा निर्धारण गर्ने, बढी जग्गा पुनः विक्री वितरण गर्ने र त्यसको मुआवजा:-

(१) कुनै एक व्यक्ति वा निजको परिवारले जग्गा धनीको हैसियतले आफ्नो नाममा देहाबमा लेखिएभन्दा बढी जग्गा राख्न पाउने छैन र बढी जग्गाजति साविक जग्गा धनी-बाट झिकी यस पुछिका उप-दफाहरूमा लेखिए बमोजिम किसानहरूलाई विक्री वितरण गरिनेछ । यो हद बन्देज कुनै एक मोही वा निजको परिवारद्वारा कमाएको जग्गाको सम्बन्धमा पनि लागू हुनेछ । तर मोही वा निजको परिवारद्वारा कमाउन पाउने जग्गाको यस अधिकतम अंकलाई सूचित आदेशद्वारा घटाउन सकिनेछ ।

तसई जिल्लाहरूमा- २५ बिघा

काठमाडौं उपत्यकामा- ५० रोपनी

अन्य पहाडी जिल्लाहरूमा- ६० रोपनी

(२) उप-दफा (१) अन्तर्गत झिकिएका जग्गाको मुआवजा श्री ५ को सरकार-बाट तोकिएका दरले साविक जग्गा धनीलाई दिइनेछ । जग्गा धनीको हक हस्तान्तरण भएपछि मुआवजाको सयकडा दश नगदमा दिइनेछ । बाँकीको निमित्त जग्गा धनीलाई श्री ५ को सरकारबाट निष्काशित ऋणपत्र दिइनेछ । यी ऋणपत्रहरूमा वार्षिक पाँच प्रतिशतमा नबढ्ने गरी श्री ५ को सरकारले तोकिएका बमोजिमको न्यूनतम दरले दिइनेछ । ऋणपत्रहरू निष्काशित गरिएको मितिले दश वर्षपछि त्यसको भुक्तानी नगदमा हुनेछ ।

(३) उप-दफा (१) अन्तर्गत झिकिएको जग्गा विक्री वितरण गर्दा ती जग्गामा पहिलो हक मोही वा मंगनीवालाको हैसियतले तत्काल सो जग्गा जोतिराखेका किसान-हरूको हुनेछ । त्यस्ता किसानहरूले विक्री वितरण भएर बचत हुन आउने जग्गालाई मोही वा मंगनीवालाको हैसियतले कुनै जग्गा आफ्नो हकमा नभएका व्यक्तिलाई विक्री वितरण गरिनेछ । एकजना व्यक्ति वा निजको परिवारलाई यसरी विक्री वितरण हुने बचत जग्गाको इकाइ स्थानीय प्रचलन अनुसार मोहीहुने कमाइराखेको जग्गाजतिको हुनेछ ।

(४) उप-दफा (१) अन्तर्गत झिकिएको जग्गा विक्री वितरण गर्दा सो जग्गा पाउने व्यक्तिले श्री ५ को सरकारबाट तोकिएको दरले वार्षिक किस्ताबन्दीमा जग्गाको मूल तिर्नुपर्ने गरी विक्री वितरण गरिनेछ । प्रत्येक किस्ताको रकम जमीनको वार्षिक

आधिकारिक मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

कूल उब्जनीको मूल्यको २५ प्रतिशतभन्दा बढी हुनेछैन र वार्षिक किस्ताको रूपमा भुक्तानीको अवधि दशवर्षभन्दा बढी हुनेछैन । सो बमोजिम तिर्नुपर्ने मोल भुक्तान नभएसम्म जग्गा बेच विखन गरी वा अरु कुनै रूपले अरूलाई हक छाडी दिन वा भाग बण्डा गर्ने पाउने छैन र श्री ५ को सरकारबाट खडा गरिएको सहकारी बैंक वा त्यसको सदस्य संस्थामा बाहेक अरूलाई सो जग्गा वा त्यसको उब्जनी धितो बन्धकसमेत राख्न पाउने छैन । त्यसको मोल भुक्तानी नभएसम्म उक्त सहकारी बैंक वा त्यसको सदस्य संस्था वा जग्गा विक्री वितरण कार्यसंग सम्बन्धित श्री ५ को सरकारको एजेन्सीले बाहेक अरु कसैले सो जग्गा उपर कानूनी दावी गर्न सक्नेछैन ।

(५) विक्री वितरणमा जग्गा प्राप्त गरेका किसानहरूबाट असूल भएको रकमहरू सहकारी बैंकको एक छुट्टै कोषमा जम्मा गरिनेछ र यसै कोषबाट जग्गा धनीलाई दिइएका ऋणपत्रहरूको भुक्तानी गरिनेछ ।

(६) ऋणपत्रहरू दिइएको मितिले दश वर्षको अवधिभित्र ती ऋणपत्रहरूबाट श्री ५ को सरकारबाट निर्धारित शर्त बमोजिम विकास योजनाहरूमा लगानी हुने पूँजीको शेयर किन्न सकिनेछ ।

(७) कुनै जग्गावालाले पुनः विक्री वितरण भएपछि आफूसाथ बाँकी रहेको जग्गालाई ३ वर्षसम्म पति राखेमा त्यस्तो जग्गा पनि यसै दफाका माथिका उप-दफाहरू बमोजिम पुनः विक्री वितरण गरिनेछ र त्यसको मुआवजा पनि सोही बमोजिम दिइनेछ ।

(८) विक्री वितरण गरिने जग्गाको मूल्य निर्धारण गर्दा हर्जाना निर्धारण गर्ने सम्बन्धी प्रचलित कानूनको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।

परिच्छेद-५

जिमिदारी प्रथा उन्मूलन

१०. जिमिदारी प्रथा उन्मूलन गरिने:- (१) जिमिदारी प्रथा उन्मूलन गरिनेछ ।

(२) उप-दफा (१) बमोजिम जिमिदारी प्रथा उन्मूलन भएपछि सम्बन्धित मौजामा कुनै व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको जिमिदारीका हैसियतले रहेको हक तथा अधिकार स्वतः समाप्त भएको मानिनेछ र त्यस्तो हक तथा अधिकार हुने वा रहने गरी भएको ऐन, सवाल, सनद वा अरु लिखतपत्र पनि सम्बन्धित जिमिदारी मौजाको सम्बन्धमा कायम तथा लागू रहने छैन र दफा १२ मा अन्यथा लेखिएकोमा बाहेक त्यस्तो कुनै व्यक्तिले जिमिदारीका हैसियतले त्यस्तो मौजाको मालपोत उठाउन, जम्मा गर्न वा लिन पाउनेछैन ।

११. माल अड्डाले कागजपत्र मगाउन सक्ने:- (१) दफा १० बमोजिम उन्मूलन गरिएका जिमिदारी मौजाका सम्बन्धमा भएको कागजपत्र हेर्न चाहेमा स्थानीय माल अड्डाका हाकिमले एक पटकमा बढीमा ३५ दिनको म्याद तोकी सो म्यादभित्र सो मौजाको साबिक

आधिकारिकता ~~सुपुर्ण~~ विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

जिमिदार वा निजको तर्फबाट रेखदेख वा दामकाम गर्न राखिएको मानिसलाई त्यस्ता कागजपत्रहरू पेश गर्नुभन्ने लिखित आदेश दिन सक्नेछ र सो बमोजिम कागजपत्रहरू पेश गर्नु निजहरूको कर्तव्य हुनेछ ।

१२. उन्मूलन गरिएका जिमिदारी मौजाको मालपोत असूल तहसील गर्ने व्यवस्था:- दफा

१० बमोजिम उन्मूलन गरिएका जिमिदारी मौजाको शिर जिरायत बाहेक अरु जग्गाहरूको मालपोत तोकिए बमोजिम गाउँ पञ्चायतबाट वा अरु रैंकर जग्गाको मालपोत सम्बल तहसील गरे सरह सोझै स्थानीय माल अड्डाबाट असूल तहसील गर्ने व्यवस्था नभएमा सोही जिमिदारले जिम्मावालको हैसियतमा वर्तमान प्रचलित सयकडो खाने गरी मालपोत संकलनको काम गर्नुपर्नेछ । त्यसरी जिम्मावालको हैसियतले मालपोत संकलनको काम गर्नुपर्ने अवधिम्म मालपोत संकलन गर्ने र श्री ५ को सरकार दाखिल गर्ने सम्बन्धमा भैरहेको नेपाल कानून निजको हकमा लागूहनेछ ।

परिच्छेद-६

सजाय र कार्यप्रणाली

१३. दण्ड सजाय:- कुनै व्यक्तिले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमहरूको कुनै कुरा उल्लंघन गरेमा वा उल्लंघन गर्ने प्रयत्न गरेमा, वा दुरुत्साहन गरेमा वा यो ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्ने काममा जानाजानी बाधा पुऱ्याएमा वा बाधा पुऱ्याउने प्रयत्न गरेमा वा दुरुत्साहन गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई विशेष अदालतका निर्णयले कसूर अनुसार देहायको सजाय हुनेछ:-

- (१) कसूरसंग सम्बन्धित जग्गा जफत भै श्री ५ को सरकार लाग्ने, वा
- (२) बढीमा नै.रु. १००० सम्म जरिवाना हुने, वा
- (३) बढीमा १ वर्षसम्म कैद हुने ।

१४. विशेष अदालतको गठन र अधिकारक्षेत्र:- यो ऐन अन्तर्गतको शुरू मुद्दा हेर्न अधि- श्री ५ को सरकारले नेपाल गजेटमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिएका एकजना वा एकजनाभन्दा बढी व्यक्तिहरूको विशेष अदालतलाई हुनेछ ।

१५. विशेष अदालतले अदालतको अधिकार प्रयोग गर्न पाउने:- यो ऐन बमोजिम विशेष अदालतले मुद्दाको शुरू कारवाई र किनारा गर्दा वयान वकपत्र गराउने, लिखत प्रमाण दाखिल गराउन कर लगाउने, साक्षीका नाउँमा समन जारी गर्ने र सरजमीन तहकीकात गर्नेसमेत, यस ऐनमा लेखिएदेखि बाहेकका अरु कुरामा, प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम इलाका अदालतलाई भए सरहका सबै अधिकारको प्रयोग विशेष अदालतले गर्न पाउनेछ ।

१६. कार्यप्रणाली:- (१) विशेष अदालतमा २ वा सोभन्दा बढी व्यक्तिहरू तोकिएमा अध्यक्षसमेत अरु सबै सदस्यहरू उपस्थित तरही कुनै मुद्दा मामिलाको अन्तिम निर्णय वा आदेश हुन सक्दैन । आपसमा मत भिन्नता भएमा बहुमतको निर्णय मान्य हुनेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) यो ऐन अन्तर्गत मुद्दा मामिला हेरी कारवाइ र किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने, यो ऐन र यस अन्तर्गत बनेका नियमहरूमा लेखिएदेखि बाहेक, यस अरु कार्यप्रणाली प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम हुनेछ ।

१७. अपील:- यो ऐन अन्तर्गतको अधिकार प्रयोग गरी विशेष अदालतले दिएको आदेश वा निर्णय उपर जिल्ला अदालतमा अपील लाग्नेछ ।

म्याद र तारीख:- (१) यो ऐन बमोजिम परेका मुद्दा मामिलामा झगडिया वा गवाह हाजिर हुने म्याद पठाउँदा साधारणतया बाटोको म्याद बाहेक झगडियाको निमित्त बढीमा ७ दिनसम्मको र गवाहको निमित्त बढीमा ३ दिनसम्मको अवधि तोकी इतलायनामा वा समन जारी गरिनेछ ।

तर हाजिर हुने म्याद प्रतिवादीका नाउँमा पठाउँदा उजुरीमा टेकिएको आधार र निज उपर परेको दावाको विवरण खोली पठाउनुपर्छ ।

(२) यो ऐन बमोजिम परेका मुद्दा मामिलामा गुन्जेको म्याद तारीख थमाउन वा अर्जो खबर गर्न पाइने छैन ।

तर म्याद तारीख गुन्जेको १५ दिनभित्र थामी माग्न विशेष अदालत वा जिल्ला अदालतमा उपस्थित हुन आउने पक्षको सामर्थ्यभन्दा बाहिरको कारणले गर्दा म्याद तारीख गुन्जेको भन्ने सो अदालतलाई लाग्यो भने त्यसरी गुन्जेको म्याद तारीख कुनै जरिवाना नगरी १ पटकसम्म थामिन सक्नेछ ।

(३) विशेष अदालतले उजूर सुन्दा लिंदा प्रचलित नेपाल कानूनले उजूर लाग्ने हद म्यादभित्रको मुद्दा मामिला मात्र लिनुपर्छ । प्रचलित नेपाल कानूनले उजूर नलाग्ने वा हद म्याद नाघेको उजूर लिई कारवाइ किनारा गर्नु हुंदैन । गरेको भए बदर हुनेछ । उजूरका व्यहोराबाट प्रचलित नेपाल कानूनले उजूर लाग्ने भै दायर भएकोमा पछि विपक्षीको लेखाइ वा सबूद प्रमाणबाट उजूर नलाग्ने देखिएकोमा सो मुद्दा तुरुन्त खारेज गरी त्यस्ता उजूरवालालाई अदालती बन्दोवस्त बमोजिम गर्नुपर्छ ।

(४) यो ऐन अन्तर्गतको मुद्दा मामिलामा विशेष अदालतले गरेको कुनै अन्तिम निर्णय वा आदेश उपर जिल्ला अदालतमा अपील वा उजूर गर्दा सो निर्णय वा आदेशको सूचना पाएका मितिले बाटोको म्याद बाहेक १५ दिनभित्र गर्नुपर्छ । जिल्ला अदालतले मनासिब ठहराएमा उक्त म्यादमा बढीमा १५ दिनसम्म थप्न सक्नेछ ।

१८. मुद्दा छिन्ने म्याद:- यो ऐनमा अन्यथा लेखिएकोमा बाहेक यो ऐन अन्तर्गत पर्नआएको प्रत्येक उजुरीमा विशेष अदालतले आवश्यक प्रमाण बुझिसकेपछि ३ दिनभित्र र अपीलमा जिल्ला अदालतले आवश्यक देखेको प्रमाण बुझिसकेपछि १५ दिनभित्र अन्तिम निर्णय गर्नुपर्छ । त्यसपछि ३ दिनभित्र त्यसको सूचना सम्बन्धित व्यक्तिलाई दिनुपर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२०. अपील परेकोमा काम कारवाइ मुलतवी रहन सक्ने:- विशेष अदालतले गरेको कुनै आदेश विवा अन्तिम निर्णयमा यो ऐन अन्तर्गत जिल्ला अदालतमा अपील पत्रो भन्ने अपील कितारा नभएसम्म सो आदेश वा अन्तिम निर्णय बमोजिम गर्नुपर्ने काम कारवाइ उक्त अपील सुन्ने जिल्ला अदालतका आदेशले मुलतवी रहन सक्दछ ।

परिच्छेद-७

विविध

२१. नियमहरू बनाउने अधिकार:- यो ऐनको उद्देश्यहरू कार्यान्वित गर्न श्री ५ को सरकारले नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

२२. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार:- यो ऐन कार्यान्वित गर्न कुनै बाधा अड्काउ परेमा श्री ५ को सरकारले सो बाधा अड्काउ फुकाउनको लागि नेपाल गजेटमा सूचना प्रकाशित गरी आवश्यक देखेको आदेश निकाल्न सक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिने छ ।

२३. बाझिएमा गर्ने: यो ऐन र यस अन्तर्गत बनेका नियमहरूमा लेखिएजति कुरामा सोही बमोजिम र अरूमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम हुनेछ ।

लालमोहर सदर मिति:- २०१६।१२।३०।६

आज्ञाले,
बिनोदप्रसाद धिताल

श्री ५ को सरकारको सह-सचिव,
कानून तथा न्याय मन्त्रालय ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।